

Filosofia política

2015/2016

Codi: 100284

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500246 Filosofia	OB	2	2

Professor de contacte

Nom: Mercè Rius Santamaria

Correu electrònic: Merce.Rius@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisites

És recomanable haver cursat l'assignatura Ètica, de segon.

Objectius

1. Es tractarà de conèixer l'evolució de les institucions polítiques europees des de la perspectiva de la filosofia.
2. Per tant, encara que el curs se centrarà en l'anàlisi conceptual, aquesta es durà a terme seguint un ordre històric.
3. Tanmateix, l'enfocament històric es farà des del present, és a dir, a partir dels temes i problemes que se susciten avui dia en filosofia política.
4. A més, la temàtica política ha estat, de sempre, estretament relacionada amb les altres "àrees" de la filosofia: l'ètica sobretot, però també l'epistemologia o fins i tot l'ontologia. Caldrà, doncs, saber moure's en aquests altres àmbits segons l'autor considerat.
5. Es pretén que l'alumne aprengui a orientar el seu estudi essent ben conscient de les interrelacions suara esmentades.

Competències

- Analitzar i sintetitzar els arguments centrals dels textos fonamentals de la filosofia en les seves diverses disciplines.
- Aplicar els coneixements de l'ètica als problemes morals de la societat, i valorar les implicacions sobre la condició humana dels canvis en el món de la tècnica contemporània.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Reconèixer i interpretar temes i problemes de la filosofia en les seves diverses disciplines.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els conceptes ètics centrals en els dilemes morals del present.
2. Assenyalar i resumir el contingut filosòfic comú a diverses manifestacions de diferents àmbits de la cultura.
3. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma, tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.
4. Comunicar de forma oral i escrita, amb correcció, precisió i claredat, els coneixements adquirits.
5. Construir arguments ètics amb rigor i identificar i defensar arguments ètics i distingir-los dels incorrectes
6. Construir textos normativament correctes
7. Dominar en el grau necessari els idiomes rellevants per a la pràctica professional.
8. Establir relacions entre ciència, filosofia, art, religió, política, etc.
9. Expressar, tant oralment com per escrit, els temes i els problemes bàsics de la tradició filosòfica.
10. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuals en els textos formals i científics
11. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
12. Justificar la validesa d'una posició ètica determinada, en el context dels problemes del món actual.
13. Ponderar la importància filosòfica dels diversos factors presents en els conflictes socials de l'actualitat.
14. Relacionar els elements i els factors propis de textos de la tradició filosòfica
15. Resumir els arguments centrals dels grans textos contemporanis d'ètica i filosofia política.
16. Resumir els temes i els arguments exposats en un debat filosòfic clàssic.
17. Utilitzar correctament el lèxic específic de la història de la filosofia.

Continguts

1. Introducció.
1. La comunitat antiga.
1. La raó d'Estat.
1. Les teories del pacte social.
1. L'Estat de dret.

Metodologia

Durant les sessions presencials, la professora exposarà els temes del programa detallant-ne els conceptes principals, emmarcats en l'argumentació apropiada. L'orientació per a la lectura de textos també hi estarà compresa, amb especial incidència en les lectures obligatòries, que seran:

Aristóteles, *Política*, Centro de Estudios Constitucionales, Madrid.

Rousseau, J-J., *Del contracte social*, Edicions 62, col·lecció "Textos filosòfics", Barcelona.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
classe magistral	30	1,2	4, 8, 14

orientació lectura de textos	19	0,76	8, 14
Tipus: Supervisades			
tutories	22,5	0,9	3, 4
Tipus: Autònomes			
estudi i elaboració de treballs	24	0,96	3, 4, 6
lectura bibliografia recomanada	47	1,88	14

Avaluació

Es faran controls periòdics d'assistència, que contribuïran a perfilar l'avaluació. També hi contribuïran les entrevistes o tutories, i les intervencions a classe en la mesura que s'inscriguin en una dinàmica dirigida per la professora.

L'avaluació fonamental consistirà en dos exàmens, que la professora anunciarà oportunament (en funció del desenvolupament del curs) a l'aula i al Campus Virtual. La matèria del primer serà la que s'haurà donat a classe abans de la data fixada. El segon comprendrà la matèria restant impartida fins a les últimes sessions.

La nota final de base serà la mitjana d'ambdós exàmens (amb la possibilitat de perfilar-la atenint-se als factors esmentats). La mitjana només es calcularà si cap dels dos exàmens no ha obtingut una nota inferior a 4,5. No s'aprovarà l'assignatura amb una nota inferior a 5. Naturalment, qui no es presenti a cadascun dels dos exàmens o no tregui una nota superior a 2 en tots dos, suspendrà l'assignatura i perdrà el dret a la reavaluació.

L'examen de reavaluació (que ho serà del primer examen, del segon, o de tots dos) no estarà pensat per pujar nota. Si algun/a estudiant vol intentar de pujar-la, ho haurà de parlar amb la professora, qui decidirà si reuneix les condicions indispensables, així com el procediment a seguir.

Com s'ha dit a l'apartat de bibliografia, l'estudiant haurà de treballar les lectures obligatòries en les edicions recomanades. I no hi haurà excepcions tret que s'hagi obtingut el vistiplau de la professora per usar-ne una diferent.

Pel que fa a la presentació de treballs o recensions fetes a casa, si escau, l'incompliment de qualsevol dels requisits per a la seva presentació, que la professora indicarà en cada cas (a l'aula, i també explicitant-los al Campus Virtual), comportarà la no acceptació inapel·lable del treball.

Es considerarà "no avaluable" qui no es presenti a cap de les proves d'avaluació. Òbviament, "no avaluable" comportarà "no reavaluable".

Advertiments d'organització

Si un/a alumne/a arriba tard a una prova no hi serà admès/a d'ençà del moment en què ja s'hagin formulat les preguntes amb les conseqüents instruccions. Es farà una excepció si al·lega una causa justificada amb la documentació pertinent. També podrà incorporar-s'hi si es compromet a portar la susdita justificació posteriorment; però el material que hagi lliurat sota aquestes condicions serà destruït en cas que no compleixi el seu compromís abans del dia anunciat per fer públiques les qualificacions.

Qui surti de l'aula de l'examen no hi podrà tornar a entrar (si no és per causa major).

En cas que es programi, eventualment, alguna prova elaborada a casa, l'alumne l'haurà de lliurar personalment en el dia i a l'hora estipulats, i en el lloc que s'anunciarà oportunament. Només s'acceptarà fora de la data i hora previstes si l'alumne/a pot justificar la seva absència amb la documentació pertinent i dins dels períodes raonablement establerts (a la sessió següent o, si això no és possible, posant-se immediatament en contacte amb la professora per saber de quin marge es disposa). D'altra banda, si, per alguna raó de pes, no la pot dur personalment, haurà d'arribar a un acord previ amb la professora perquè algú altre li lliuri el treball en el seu lloc.

Si escau, la possibilitat d'enviar treballs per correu electrònic només es farà efectiva si la professora ho disposa així en el seu moment; en cas contrari, seran desestimats. Igualment seran desestimats els que es deixin a la bústia de la Secretaria, tret que s'hagi obtingut abans el vistiplau de la professora.

Igualment, quan un/a alumne/a es comprometi a assistir a una tutoria i no ho faci, només si documenta satisfactòriament la seva absència tindrà una altra oportunitat. Si arriba a la cita amb retard, se li dedicarà només la resta del temps que s'haurà fixat per endavant.

L'examen de reavaluació es farà a la data anunciada per la direcció del Centre. (Vegeu, més amunt, les condicions establertes per poder exercir aquest dret.)

La revisió de cada examen es durà a terme en la data que s'anunciarà a l'aula durant la prova i/o en penjar les notes al Campus Virtual.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
primera prova: examen	50%	3,75	0,15	1, 2, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17
segona prova: examen	50%	3,75	0,15	1, 2, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17

Bibliografia

Bibliografia general

Hampsher-Monk, I., *Historia del pensamiento político moderno*, Ariel.

Held., D., *Modelos de democracia*, Alianza.

Sabine, G., *Historia de la teoría política*, Fondo Cultura Económica.

Touchard, J., *Historia de las ideas políticas*, Tecnos.

Vallespín, F., recop., *Historia de la teoría política*, Alianza.

Bibliografia per temes

Tema 2. La comunitat antiga

Fonts:

Plató, *Protàgores*, Laia/Edic. 62, col·lecció Textos Filosòfics (TF).

, *Gòrgias*, Bernat Metge.

, *República*, Bernat Metge (3 vol.).

, *Político*, Gredos.

, *Las leyes*, Alianza.

, *Carta VII*.

Aristòtil, *Política*, Centro de Estudios Constitucionales (C.E.C).

, *La constitución de Atenas*, C.E.C.

M.T. Ciceró, *Sobre la República, Sobre las leyes*, Tecnos.

Q. T. Cicerón, *Breviario de campaña electoral*, Quaderns Crema.

San Agustín, *La Ciudad de Dios*, Biblioteca Autores Cristianos (B.A.C.).

Santo Tomás de Aquino, *La monarquía*, Tecnos.

Dante, *Monarquía*, Tecnos.

Marsilio de Padua, *El defensor de la paz*, Tecnos.

G. Ockham, *Breviloqui sobre el principat tirànic*, TF.

Estudis:

C. Bowra, *La Atenas de Pericles*, Alianza.

(Numa Dioniso) Fustel de Coulanges, *La ciudad antigua*, Península - Edhasa - Iberia.

H. X. Arquillière, *El agustinismo político*, Edicions de les Universitats de Granada i València.

W. Ullmann, *Principios de gobierno y política en la Edad Media*, Alianza.

Complementaris:

Tucídides, *Discurso fúnebre de Pericles*, Sequitur, Madrid.

B. Constant, *Sobre el espíritu de conquista. Sobre la libertad en los antiguos y en los modernos*, Tecnos.

S. Weil, *La fuente griega*, Trotta.

H. Arendt, *La condició humana*, Empúries, Barcelona [cap. IV, ap. 21]

M. Cacciari, *Geo-filosofía de Europa*, Aldebarán, Madrid.

Tema 3. La raó d'Estat

Fonts:

T. More, T. Campanella, F. Bacon, *Utopías del Renacimiento (Utopía, La imaginaria Ciudad del Sol, Nueva Atlántida)*, F.C.E.

N. Maquiavel, *El príncep*, T.F.

, *Discursos sobre la primera década de Tito Livio*, Alianza.

, *El arte de la guerra*, Tecnos.

, *Escritos políticos breves*, Tecnos.

, *La mandrágora*, Tecnos.

M. Lutero, *Escritos políticos*, Tecnos.

J. Bodino, *Los seis libros de la República* (edició abreujada), Tecnos.

F. Vitoria, *La ley*, Tecnos.

E. de la Boétie, *La servitud voluntària*, Quaderns Crema.

H. Grotius, *Del derecho de la guerra y de la paz*, Centro de Estudios Constitucionales.

Complementaris:

B. Spinoza, *Tratado teológico-político*, Alianza.

R. Guardini, *El espíritu de la liturgia*, Centre Pastoral Litúrgica, Barcelona.

C. Schmitt, *Catolicismo y forma política*, Tecnos.

L. Strauss, *Derecho natural e historia*, Círculo de Lectores.

F. Tönnies, *Comunitat i associació*, Edicions 62.

M. Weber, *L'ètica protestant i l'esperit del capitalisme*, Edicions 62.

Tema 4. Les teories del pacte social

Fonts:

Th. Hobbes, *Leviathan*, Alianza.

, *El ciudadano*, Tecnos; també a Trotta.

, *Behemoth*, Tecnos; també Centro Estudios Constitucionales (CEC).

, *Elementos de derecho natural y político*, C.E.C

J. Locke, *Segundo Tratado sobre el Gobierno Civil*, Alianza.

, *Carta sobre la tolerància*, Tecnos.

, *La polémica Filmer-Locke sobre la obediencia política* [conté el *Primer Tractat* de Locke i *El patriarca*, de R. Filmer], Instituto de Estudios Políticos, Madrid (ara: Centro de

Estudios Constitucionales).

, *Assaig sobre el govern civil. Carta sobre la tolerància*, T.F.

Montesquieu, *De l'esperit de les lleis* (2 volums), Edicions 62-Diputació de Barcelona [Vegeu-ne esp. el llibre XI, en el primer volum].

, *Cartes perses*, T.F., Barcelona; Edicions de 1984, Barcelona.

J.-J. Rousseau, *Del contracte social*, T.F.

, *Discurs sobre l'origen i els fonaments de la desigualtat entre els homes*, T.F.

, *Proyecto de Constitución para Córcega. Consideraciones sobre el gobierno de Polonia y su proyecto de reforma*, Tecnos.

, *Escritos sobre la paz y la guerra*, C.E.C.

, *Escritos políticos*, Trotta.

, *Discursos sobre la economía política*, Tecnos.

, *Emili o de l'educació*, Eumo, Vic.

, *Els somieigs del passejant solitari*, Proa.

E. Sieyès, *¿Qué es el Tercer Estado?*, Alianza.

Estudis:

M. Oakeshott, *El Estado europeo moderno*, Paidós/ICE-UAB.

N. Bobbio, *Thomas Hobbes*, Fondo de Cultura Económica.

C. Schmitt, *El Leviathan en la teoría del Estado de Thomas Hobbes*, Comares, Granada.

L. Strauss, *La filosofía política de Hobbes*, F.C.E.

F. Tönnies, *Hobbes: vida y doctrina*, Alianza.

Y.-C. Zarka, *Hobbes y el pensamiento político moderno*, Herder.

L. Althusser, *Montesquieu: la política y la historia*, Ariel.

R. Aron, *Las etapas del pensamiento sociológico*, Herder.

E. Durkheim, *Montesquieu y Rousseau: precursores de la sociología*, Tecnos.

Mª C. Iglesias, *El pensamiento de Montesquieu: política y ciencia natural*, Alianza.

E. Cassirer, *The Question of Jean-Jacques Rousseau*, Columbia Univ. Press, Nova York.

R. Grimsley, *La filosofía de Rousseau*, Alianza.

R.D. Masters, *The Political Philosophy of Rousseau*, Princeton University Press, Nova Jersey.

J. Rubio Carracedo, *¿Democracia o representación? Poder y legitimidad en Rousseau*, C.E.C.

Complementaris

A. Domènech, *El eclipse de la fraternidad*, Crítica.

J.S. Mill, *Del gobierno representativo*, Tecnos.

A. Tocqueville, *L'Antic Règim i la Revolució*, Edicions 62 - Diputació de Barcelona.

, *La democracia en América*, Alianza.

Tema 5. L'Estat de dret

Fonts:

I. Kant, *Història i política*, T.F. Conté *La pau perpètua*.

, *La paz perpetua*, Tecnos.

, *Ideas para una historia universal en clave cosmopolita y otros escritos sobre Filosofía de la Historia*, Tecnos.

Conté:

"Replanteamiento sobre la cuestión de si el género humano se halla en continuo progreso hacia lo mejor", un text que pertany a *El conflicte de les Facultats*.

, *El conflicto de las facultades: en tres partes*, Alianza.

, *¿Qué es la Ilustración? y otros escritos*, Alianza.

, "En torno al tópico: 'Tal vez eso sea correcto en teoría, pero no sirve para la práctica'", en *Teoría y práctica*, Tecnos.

(Complementàries):

E. Burke, *Reflexiones sobre la revolución en Francia*, Alianza.

[Sobre l'Abbé de Saint-Pierre, Bernardin: monografia a *Revue d'Histoire Littéraire de La France*, nº 5, set./oct. 1989: Armand Collin, París.]

Estudis:

P. Aubenque, "La prudencia en Kant", dins *La prudencia en Aristóteles*, Crítica.

J.L. Colomer, "Immanuel Kant", dins F. Vallespín (ed.), *Historia de la Teoría Política*, volum 3, Alianza.

M. Foucault, *Sobre la Ilustración*, Tecnos.

J. Olesti, "Kant, un realista polític?", a *Comprendre*, any IV, 2002/1.

A. Philonenko, *La théorie kantienne de l'histoire*, J. Vrin, París.

S. Turró, *Lliçons sobre història i dret a Kant*, Edicions Universitat de Barcelona.

, *Tránsito de la naturaleza a la historia en la filosofía de Kant*, Anthropos.

H. Williams, *Kant's Political Philosophy*, Basil Blackwell, Oxford.

Pel que fa a les dues lectures obligatòries, les edicions recomanades són les indicades en aquesta bibliografia. En el cas que l'alumne/a disposi d'una altra edició, caldrà que preguntisi és prou fiable a la professora.